

ԼՐԱԳԻՐ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է 140 դր.
Վեցամսեայ „ 75 „
Մէկ ժամուցումն տողին 5 դրութիւն է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
տարագրութիւնները ամսեայ 1 դր.
էն 1 ժին կը սկսուին:

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար
ծախքը առնողին վրայ է:
Էրազմոս վերաբերեալ համակ կամ որ
եւ իշխ գրութիւն խմբագրին պիտի
ուղղուի. եւ ասոնց համարուն ծախ-
քը խրկողին վրայ է:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՄԱՅԻՍ

Եւրոպական տերութեանց մէջ այս օրերս բանակցութիւնները խիստ յաճախած ըլլալէն, լրագրաց եջերուն մէջ ալ հախտական լուրերն ամեն ժամանակէ աւելի շատցած են:

Եւստրիա Վ. երեսօնէին հրաժարելու առաջարկութեան վրայ բանակցելու յանձնառու եղեր է կրսնէ: Իտալիոյ կառավարութիւնը Հռոմի խնդրոյն անմիջապէս լուծումը չկրնայով ձեռք բերել, անոր փոխարէն յաջորդէ է կրսնէ Վաղղիոյ հետ յարձակողական ու պաշտպանողական դաշտակցութեան մը հիմ գնելու, որուն անմիջական արդիւնքը պիտի ըլլայ Իտալիոյ նոր թագաւորութեան Վաղղիոյ կառավարութեան ծանցուիլը:

Ուրիշներն ալ ընդհակառակն կը հաստատեն թէ Վաղղիոյ զօրքերուն Հռոմէն մեկնելը արդէն որոշուած է, բայց դուրսագրութեան ժամանակը անորոշ է:

Քաղաքակրթեալ աշխարհի ուշադրութիւնը դրաւող երկու ծանր խնդրոց, այն է Վ. երեսօնի եւ Հռոմի խնդրոյն, որուն վրայ պորտուած այս տարաձայնութեան կարեւորութեան հարգած ուշադրութեան արժանի եղողներն են Հունգարիայի եւ Վերիկայի մէջ այս միջոցի անցած անցքերը:

Վ. երեսօնի նորընտիր պառլամենտը իր խորհրդարանին մայիս 11 նստին մէջ խորհրդարանին բացուած օրը կայսեր ըրած ատենաբանութեանը պատասխան ըրլու մտքը խորհրդարանին պատրաստելը ուղերձին հիմնադրելը քննուելով, երկար փնտրանքութիւն մը եղաւ տերութեան հայտատի գանաղան արդիւնք մի եւ նոյն կառավարութեան ներքեւ միացած պահէն ուղղութիւնը եւ նոյն ապիւրդ կամ թագաւորութիւնները ինքնօրէն կառավարութեամբ կրարու հետ դաշնակցութեամբ կապել ուղղութիւնը մէջ: Բայց առաջինները մեծազոյն մաս վատարկելով ուղերձին հիմնադրելը 48 քուէի դէմ 127 քուէով ընդունուեցաւ: Սակայն Հունգարիայի խորհրդարանին եւ Ուրիշ քանի մը երկիրներու երեսօնականները որոշ թիւը 144ի կը հասնի՝ ժողովին ներկայ չլուրով, եւ այս վերջինները դաշնակցութեան դրութիւնը ուղղութիւնը ըլլալով, յայտնի կը տեսնուի, որ ասոնց վերջիններս 48ին վերջաց աւելնալուն պէս՝ փոքր թիւը մեծազոյն մասի կը փոխուի:

Եւստրիա Վ. երեսօնի ընկերութեան պատճառը աս է, որ Հունգարիայի ժողովուրդն իր սեփական սահմանադրութեան եւ ինքնօրէն կառավարութեան բացարձակապէս վերահաստատուելը խնդրելով, Եւստրիոյ միւս երկիրներուն հետ իրօք միանալու եւ անոց հետ մէկ տերութիւն մը բաղկացնելու դրութիւնը կը մերժէ:

Հունգարացիք այս պահանջները կայսեր վերջիններս ատենաբանութեանը մէջ եղած յայտարարութիւններուն եւ

տերութեան խորհրդարանին ընդունած վերջին տեղեկութիւններէն հակառակ ըլլալով, թէ որ Հունգարիայի ազգային խորհրդարանն այս երկու հակառակ իրաւունքներն իրարու հետ հաշտեցնելու միջին ճամբայ մը չկրնայ գտնել, վե՛ճին լուծումը նմանական զօրութեան կը մնայ: Եւստրիա Վ. տեսնելն անհաշտելի է:

Եւստրիա Վ. երեսօնի խորհրդարանին մէջ եղած վերջիններս քաջ ծանր խնդրոյն հաշտարար լուծում մը ստանալը անյուսարի կերէի:

Մայիս 5/17ին օրը Հունգարիոյ խորհրդարանին մէջ եղած վերջիններս վերջաբանութեանց միջոցին՝ Պ. Քուրբիսի առաջին երեսօնականը առաջարկեց շնորհաւարութեան քուէ տալ վեհապառ Սուրբ թանկն եւ ուրիշ այն թագաւորաց համար որոնք մարդասիրաբար պաշտպանութիւն չնորհած են իրենց հողը ապաստանեալ Հունգարացիներուն:

Հունգարիայի Բեյթ մայրաքաղաքին մէջ մայիս 12ին չորս դասակը Հունգարացի ձիաւոր զօրական բաժնէն ու բանտ գրութեամբ, նոյն իրիւրեւր բազմութիւն ժողովուրդը դէնք առին՝ բանտը կոխեցին եւ պահակներն սպաննեցին, բայց զօրաց դուռերը վրայ հասնելով՝ դէմ կեցան ու բազմութիւնը զինու զօրութեամբ ցրուեցին: Եւստրիոյ մէջ ժողովուրդեան կողմէն երեք հոգի մեռան եւ 15 վիրաւորեցան: Քանի մը հողի ալ զօրաց կողմէն վիրաւորեցան:

Վաղղիոյ տերութեան ծերակառն ժողովը իր մայիս 3/15 նստին մէջ Եւստրիա Վ. երեսօնի խնդրոյն վրայօք Վաղղիոյ դաժան գան գաւառներէն կառավարութեան զորքերուն առեւտրադիրներուն դաշնակցութեամբ: Եւստրիոյ դէն ծանուցեր են որ յիշեալ ժողովն յանձնաժողով մը ընտրել էր յիշեալ ազգայնականները քննելու եւ տեղեկաբեր մը իրեն ներկայացնելու: Հանձնաժողովը իր տեղեկաբերին մէջ կառավարելու եւ ձգել այն աղբիւրներուն ըրած խնդրոյն որ էր դաղիւրական զօրաց եւ չկանչուիլ: Եւստրիա Վ. երեսօնի անգամներէն ոմանք դէմ են յանձնաժողովին առաջարկութեանը, եւ ասից տաք վերջաբանութիւն մը ծագեցաւ: Բայց կառավարութեան պաշտօնեայ Ս. Պիլո երկար ատենաբանութիւն մը ընելով՝ հակառակաօսներն համոզեց, եւ վերջապէս յանձնաժողովին առաջարկութիւնն ընդունուեցաւ:

Ս. Պիլո Եւստրիայի խնդրոյն պատմութիւնը ընելով՝ ըսաւ թէ Վաղղիա հինգ մեծ տերութեանց եւ Ք. Վրան հետ ստորագրած դաշնակցութեան կրնայ կոտորել՝ երբոր Ք. Վրան կը խոստանայ նոր անկարգութեանց առաջն առնելու, եւ Եւրոպիա ալ որոշեալ պայմանաւորման Վաղղիոյ զօրաց եւստրիա Վ. երեսօնին հետ կանչուելով պահանջէ:

Թէ որ մեր զօրաց եւստրիա Վ. երեսօնին հետ կանչուելուն հար հետեւանք մը ծագի, ըսաւ, պատասխանատուութիւնը ուրիշ տերութեանց վրայ կիցայ: Թէ որ նորէն արիւնհեղու թիւն ըլլայ մեր իրաւները մտիկ չլուծուի:

Եւստրիա Վ. երեսօնի վրայ կը բռնանանք իր վրայ առած ծանր պատասխանատուութեանը: Եւստրիայի մեր զօրքերը եւստրիա Վ. երեսօնին, Եւստրիան է: Մեր հոն Վաղղիոյ զինուորները չենք, այլ Եւստրիայի: Եւստրիա Վ. երեսօնի փական դատը ունենայ պաշտպանելիք եւ զործելու իրաւունքներն ունենայ, եւ չի կենար: Եւստրիա Վ. երեսօնին, մեր զօրքերը հինգ մեծ տերութեանց կողմէն զրկուած են Եւստրիայէն: Երբ որ եւստրիա Վ. երեսօնին, Եւստրիան է զերեւել կանչողը: Բայց Վաղղիոյ այս փոխանորդական պաշտօնը դադարելով՝ չկարծուի թէ իր պարտաւորութիւնն ալ պիտի մոռնայ: Մեր զօրքերը բերելու դացող փոխարկական նաւերուն հետ վեց ալ պատերազմական նաւ պիտի երթայ, եւ Պարսկէտը Թիւրքիան ծովապետը Պերուլի ջուրերուն մէջ պիտի սպասէ: Բայց է որ ցամաքին եւ լեռան բնակիչները պիտի տեսնեն մեր նաւատորմին ու զօրակը, եւ կը յուսանք որ արիւնհեղու թիւն ընել ուղղութիւնը երկիւղ եւ ապաւնացնելու յոյս պիտի ապրէ:

Վ. երեսօնի դիմէ այս բանը եւ մեզի հետ կ'ընել լայնայ: Իր զօրակն ալ մեր եւ Ուստրիա զօրակներուն քով պիտի ծածաւնի Եւրոպիայի ջուրերուն մէջ:

Վ. երեսօն, տեսաւ, թէ որ հարկը ուրիշ միջոցներ ձեռք առնուլ պահանջէ, հող պիտի տարուի, որովհետեւ անհար է թողուլ որ արիւն թափի եւ մենք ինչ փոյթ կենանք:

Ս. Պիլո այս բաններն հաստատելու համար՝ Վաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնէին կողմէն Ս. Պիլոյ դաղղեական դեպքան Ս. Վաղղի ժողովին զրուած պաշտօնական նամակ մը կարգաց, որուն մէջ Վաղղիոյ զօրաց յառաջինայ յունիս 5ին Եւստրիային մեկնելու վրայ ըլլալը ծանուցուելէ ետեւ, յայտարարութիւն եղած է թէ Վաղղիա պատահեալ պայմանաւորութեան տալու ըլլալով, նոր դէպքեր պատահած ատեն կրնայ զանազան պատմութեամբ քննել, եւ պէտք ըլլային Եւրոպիայի քրիստոնէաց ժողովուրդներուն օգնելու իրաւունքը իրեն կը պահէ:

Եւստրիայի յայտարարութիւններուն հետ Ս. Պիլո ըսաւ նաեւ թէ Ք. Վրան կառավարութիւնն ինքիւր բաւական զօրութեամբ կը համարի Եւստրիային մէջ խաղաղութիւնն ու բարեկարգութիւնը հաստատ պահելու: Բայց Վաղղիա պատահեալ պայմանաւորութեան կարելիք արձակուելով՝ գործելու կատարելով արտաւորութիւն պիտի ստանայ՝ տարտամ խօսքը՝ զանազան մեկնութիւններու առիթ եղած է Եւրոպիոյ լրագիրներուն:

Եւստրիայի Վաղղիոյ մէջ եւստրիա Վ. երեսօնի լրագիրներ ալ կը հաստատեն թէ Ս. Վաղղիան կայսրը՝ Վաղղիոյ բարոյական զօրութիւնն աւելցնելու եւ իրեն թշնամի եղող կուսակցութեանց դէմ նոր նեղակներ հաստատելու համար՝ լրագրաց արտաւորութիւնն աւելի ընդարձակելու դիտաւորութիւն ունի:

Վերիկայի Միացեալ Վաշինգտոն հիւսիսային դաւառներուն ու հարաւայիններուն մէջ պատերազմական պատրաստութիւնները մեծ փութով յառաջ կը տարուին: Միացեալ Վաշինգտոն նախագահը հարաւային բաժանեալ նահանգաց բոլոր նաւահանգիստները ծովային պաշտպանութեան նաւ, բազմաթիւ փոխադրական նաւեր եւ 20000 զօրական մարտիկներ ծամբայ ելելու կը պատրաստուէին այս գործողութիւնները կատարելու համար:

Պատերազմին փակմանը հիւսիսայիններուն առջի բերանը ցուցնալով վարանաւն ու դանաւաւորութեան կատարելի կերպէր, բայց հիմա ընդհակառակն բոլոր ժողովուրդը վրայ արող սաստիկ եռանդը իրենց նիւթական զօրութեան հաստատութեան եւ թուոյն առաւելութեան վրայ աւելնալով՝ առջի կանխածնէր փախաւ սկսան:

Հիւսիսային նահանգները 19 միլիոն շահուէ առնին, աստատ, հաւաքուցիները 12 միլիոն բնակիչ ունին 4 միլիոն զերի որոնք աւելի փախաւ են քան թէ օժանդակ:

Հիւսիսային նահանգներուն մէջ բնակիչ առատութիւն կայ: հարաւայիններուն մէջ ընդհակառակն նաւաւորութիւն:

Ստուրի թէ հիւսիսային նահանգներն այս առիթը գերեաց ազատութեան խնդիրը մէկէն ի մէկ կրնան լուծել՝ ազատութեան հրովարտակ մը անոց ուղղելով: Եւստրիայի հարաւային նահանգներուն մէջ ահագին ապստամբութիւն մը կը ըլլէ որ հիւսիսայիններէն խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ: Եւստրիայի արտաքին գործը շուտով լինալէն դատը գերեաց ազատութեան ծանր խնդրոյն մշտնջենալու կը լուծուի:

Պարսկականները չեն դադարի ամեն հարկը եւ միջոց ի գործ դնել խռովութիւն ու արիւնհեղութիւն տարածելու համար Իտալիոյ մէջ, բայց իրենց ամեն հնարքները երջանկաբար չեն յաջողի: Հռոմի դաւառ պահպանող Վաղղիական զինուորները անտուկներով դրամ բռնեցին, որոնք Հռոմի մէջ կը կոխվին Վարօլի անկեալ թագաւորին պատիւը եւ Վարօլի գաւառները կը խրկուին ապստամբութիւն հանելու համար: Վարօլի մէջ ալ հին պաշտօնականները բռնուեցան որոց քովն մեծագումար դրամ եղաւ, ապստամբութիւնը վարձատրելու համար Հռոմէն զրկուած: Վարօլի նախորդ թագաւորն այս բաներուն ծանօթ չլուր եւ մինչեւ անգամ ցաւիլ կը ցուցնէ:

Պերսիան գրուած նամակ մը լուր կուտայ թէ Վ. երեսօնի ընդհանուր կառավարիչ Սալթան Խանն հրաւիրել է Վարշաւայի արքայ Նիկոլայի որ ինչաց եկեղեցիներուն մէջ աղօթքներ կարդալու արգիլէ: Բայց յիշեալ քաջախիտ եկեղեցականն յանձն չէ առել, լսելով թէ չեմ ուզեր ժողովուրդը զրկել այս

ժյակ միմիջարեութենէն որ իր ձեռքը մը-
ն աղած է:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ետերեսանի գործին համար տէրու-
թեանց գեղատնայնի ու գործակալները
երկրորդ ժողով մը բրին անցեալ հինգ-
շաբթի օրը Պանդրնայ, արտաքին գործոց
պաշտօնէին ծովագետաց պարտք:

Արտաքին թէ չորս կերպ հիմնադիր կամ
առաջարկութիւն կայ Լեւոնանու նոր
կազմութեանը վրայ:

Բ. Դրան և Լեւոնանու կառավարու-
թեանց մէջ այս օրերս բանակցութիւն կը
լայ առեւտրական դաշնակցութիւն մը
նկելու նոյն պայմաններով որով Բ. Դու-
ռը Պաղղոյն ու Լեւոնանու հետ առեւտր-
ական նոր դաշնակցութիւններ հաստա-
տեց:

Ենթադրեալ երեքշաբթի օրը Պաղղոյն
սեղանաւորաց ժողով մը եղաւ որուն ներ-
կայ էր նաեւ Պաղղոյն Պանդրային երկրորդ
կառավարիչ Մօսիւ Տայէն:

Եյս ժողովին մէջ երկար խօսքեր ե-
ղան Բայց որոշում չկրցաւ ըլլալ: Մօ-
սիւ Տայէն առաջարկեց սեղանաւորներ
բուն օր իրենց իրենց մէջ որոշում մը
նկելով իրեն խնայքնէն, և իր տեղը փո-
խանորդ ձգելով հետը եկող Մօսիւ
Քուլիկինի անուն վաճառականը, ինքը
մեկնեցաւ ժողովէն:

Այն օրը Բաժնետոմս սեղանաւորը խօսք
տուաւ Պաղղոյն Պանդրային ունեցած տա-
լիքը հետ գէտեմ ամբողջ վճարելու:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Երուսաղէմայ Պատրիարքին
ընտրութիւնը ժամ յառաջ կատարուե-
լու համար ազգային վարչութեան կողմա-
մանէ նոր հրահանգներով քահանայ մը
Երուսաղէմ խրկուելու զաւալի տարածայ-
նութիւններու առիթ եղաւ մայրաքաղա-
քիս մէջ: Խեղ մը բարեմիտ ազգային
անհիմն և գրգռիչ զոյգներէ խաբուե-
լով անցեալ չորեքշաբթի բողոքոյ գիրքը
մատուցեր են Սրբազան Պատրիարքին:

Ազգային վարչութեան բրած անօրե-
րութեան ինչ ըլլալու և ինչ նպատակ ու-
նենալարէն նախնիքաց թուով ծանու-
ցած ենք: Մեր տուած տեղեկութիւն-
ները ինչպէս նոյն թուով ալ ըսած ենք,
պաշտօնական աղբիւրէ բարձրած ըլլալով
անոնց մէջ բողոքող իրաւունք տուող կէտ
մը կար թէ չեկար արդէն բարեմիտ և
ուշմ ընթերցող հասկըցած են: Եսկէց
զատ ուրբաթ օրը ազգային Պատրիարքա-
րանէն հրատարակուած պաշտօնական յայ-
տարարութիւն մը և Բնդհանուր ժողո-
վոյ Կիւսանի կողմէն ազգային երեսփոխա-
նաց և անդամակցաց ուղղուած շնորհ-
բանական նամակ մը գործն իր ամեն պարա-
գաններով յայտնած և իրաւանց կէտերը
բացատրած ըլլալով, աւելորդ կրկնութիւն
մը կը համարէր մեր կողմանէ վերադառ-
նալ նոյն տեղեկութեանց վրայ: Միայն
պարտք կը համարենք քանի մը դիտողու-
թիւն ընել այն անտեղիստութիւններուն
վրայ, որ բերով և հրատարակեալ անա-
նուն յայտարարութիւններով կը տարած-
ուին հասարակութեան մէջ ի գայթակ-
ղութիւն միաժամ անձանց:

Եյս ստույթիւններուն առաջինն է Հին
քերականութեան Տէր Յօհաննէս քահա-
նային իբր թէ Երուսաղէմէն ստակ բերելու
զրկուած ըլլալը, որ բողոքովին հակառակ է
Արտաքին և Քաղաքական ժողովոյ գի-
տաւորութեանն ու որոշմանը:

Երկրորդն է մեծապատիւ Եւթուն
Տեւրի Եֆէնտիկն այս օրերս Իզմիր դա-
նուին ու հոն իբր թէ սպասելը որ Տէր
Յօհաննէսին հետ Երուսաղէմ երթայ,
մինչդեռ յիշեալ յարգի անձը մայրաքա-
ղաքէն մեկնած չէ և մեկնելու ալ միտք
չունի:

Երրորդն է հասարակութեան մէջէն
չատերուն Սեդրի և Միւնատիի գէմ

ունեցած հակակրօնութիւնը այս գործին
մէջ գրգռութեան ծագակցեցնելու դիտ-
մամբ յիշեալ լրագրաց խմբագիրներ
ըն շողենաւ խրկել և անոնց և կեցցէ՝
յաղթութիւն ու գոյել տալը: Մինչդեռ
Միւնատիին խմբագիրը նոյն օրը գրասեն-
եակէն դուրս չէր ելած, և Մեղուն
խմբագիրն ալ թէ և շողենաւ գացած
է, բայց և կեցցէ՝ յաղթութիւն ու կամու-
սոր մօտ խօսք մը անգամ ըսած չըլլալուն
հոն ներկայ գտնուող հինգ վեց քահանայք
խղճովին կը վկայեն:

Եսկէց և ուրիշ ասոնց նման անտե-
ղի և սուտ լուրեր հասարակութեան մէջ
տարածուելուն պատճառաւ է որ խեղ մը
բարեմիտ անձինք ազգային վարչութեան
ըրած խոհական և օրինաւոր անօրե-
թիւններուն վրայ կամաւոր գացեր բողոք
կրկն և Բնդհանուր ժողով կը խնդրեն:

Բողոքը դատ կ'ենթադրէ: Երբոր
դատ մը սուտ կամ անհիմն տարբերաց վը-
րայ հիմնեալ է, արդար չկրնար ըլլալ:
Վասն զի արդարութիւնը չկրնար համա-
ձայնիլ ստույթիւն հետ ինչպէս լոյսը խա-
ւարին հետ: . . . Ըստ Երուսաղէմի: Ու-
րեմն եղած բողոքն արդար չէ և չկրնար
ըլլալ:

Երուսաղէմայ Պատրիարքին ընտրու-
թիւնը շուտով կատարելու համար Բնդ-
հանուր ժողով կուզուի: ասիկայ պարզա-
պէս պահանջել է որ անհանդիմ և յայտնի
քուէարկութեամբ եղած ապօրինաւոր
ընտրութիւն մը զոր Արտաքին և Քա-
ղաքական ժողովները չեն կրցեր և չեն
կրնար ընդունիլ: Բնդհանուր ժողովն ըն-
դունի և իր շնորհ կանոնադրութիւնը իր
ձեռքին աւել: Եսկէց անտեղի պահանջ
մունք մը ընելը նախադիմք ընել է ազգա-
յին երեսփոխանութեան:

Բնդհանուր ժողովը Երուսաղէմայ
վանքին կանոնադիրը գործադրելու հոգը
Քաղաքական ժողովին յանձնած է: Քա-
ղաքական ժողովն իր այս պարտաւորու-
թիւնը կը կատարէ Պրօնական ժողովին
խորհրդակցութեամբ: Եսկէց և արդի
Պատրիարքուն, վարդապետը և քահա-
նայք՝ Քաղաքական ժողովին հետ կը մի-
անան համաձայն խորհրդով Բնդհանուր
ժողովոյ որոշումը գործադրելու միջոցները
կը անօրինէ: Եսկէց համար Բնդհանուր
ժողով գումարելու ինչ հարկ կար: Բնդ-
հանուր ժողովը գործադիր ժողով չէ, ու
բողոք ժողով է: Բնդհանուր ժողովն ար-
դէն իր որոշումը ըրած և գործադրութիւնը
գործադիր ժողովոյ յանձնած է: Ուրեմն
ժողովներն իրենց պաշտօնը կատարելին
իրենց պատասխանատուութեամբ: Եսկէց
զատ ուրբաթ օրը ազգային Պատրիարքա-
րանէն հրատարակուած պաշտօնական յայ-
տարարութիւն մը և Բնդհանուր ժողո-
վոյ Կիւսանի կողմէն ազգային երեսփոխա-
նաց և անդամակցաց ուղղուած շնորհ-
բանական նամակ մը գործն իր ամեն պարա-
գաններով յայտնած և իրաւանց կէտերը
բացատրած ըլլալով, աւելորդ կրկնութիւն
մը կը համարէր մեր կողմանէ վերադառ-
նալ նոյն տեղեկութեանց վրայ: Միայն
պարտք կը համարենք քանի մը դիտողու-
թիւն ընել այն անտեղիստութիւններուն
վրայ, որ բերով և հրատարակեալ անա-
նուն յայտարարութիւններով կը տարած-
ուին հասարակութեան մէջ ի գայթակ-
ղութիւն միաժամ անձանց:

Ա. Երուսաղէմ թէ որ ազգային վարչու-
թիւնը այս ինչորոյս մէջ պակաս բան մը
ըրած կը համարուի նե՛ Բնդհանուր ժո-
ղովոյ հաստատած կանոնադիրը Երուսա-
ղէմայ Միաբանութեան ղեկավար ժամանակը
իր կողմանէ մանրամասն հրահանգներով
մէկը հետգրկած չըլլալէն, այսինքն այս ան-
գամ ըրածը այն ժամանակը ըրած չըլլալն
է, որով գործը քիչ մը ուշացաւ:

Եյս պարագան ալ թէ որ կըր-
նայ պակասութիւն համարուի իրաւունք
մը չտար խառն ժողովոյ վերջին անօրե-
նութիւնը պարսաւելու կամ Բնդհանուր
ժողով խնդրելու:

Եստարակոյս ենք որ ամեն ողջամիտ
ազգայինք այսպէս կրնանաւն այս ինչորոյս:
Երբէն կիմանանք որ մայրաքաղաքիս դա-
նաղան թաղերէն ազգային երեսփոխանաց
և թաղական խորհրդոց ստորադրութեամբ
ըն ուղերձներ կը ընկնին ազգային Պատ-
րիարքարանը խառն ժողովոյ ըրած վերջին
անօրե-նութեան հաւանութիւն տալով
և հրատարակեալ գրգռիչ անտեղի և
ստույթ յայտարարութիւններուն դէմ բո-
ղոքելով:

Ա. Երուսաղէմ միայն թէ Երուսա-
ստույթի արժանապատիւ փոխանորդը՝ որ

ազգային վարչութեան բրած անօրե-
թիւններուն քաջամարտի է, այս անհիմն
տարածակցութիւններուն առջև լուռ և
անտարբեր կը կենայ, որով այլ և այլ
կասկածներու առիթ տուած է ողջամիտ
հասարակութեան իբր թէ ինքը թելադիր
կամ համամիտ եղած ըլլայ այս դայ-
թակցական ցաւալի գրգռութեանց: մա-
նաւանդ երբ կը տեսնուի որ այս տարա-
ձայնութիւններն ու բողոքները նախ
Երուսաղէմ տառն շնորհակալներն իր ծագին,
և երկրորդ Պաղղոյն, ուր Եսկէց
արժանապատուութիւնը մեծ պահոց օրե-
րը քարոզութիւն է ըրած և այս օրերս
ալ ստեպ այցելութեան կերթայ:

Ա. Եսկէց որ յիշեալ արժանապատիւ
վարդապետը կը փութայ գոնէ երկու տող
յայտարարութեամբ մը փարատել այս անար-
ժան կասկածները՝ որ մեծ վնաս կը բե-
րեն իր համարմանը ընդհանուր ազգին
առջև:

Եսկէց ազգային Պատրիարքա-
րանէն հրատարակուած յայտարարութեան
պատճէնը:

ՊԱՇՏՈՆ ԱԿԱՆ
ՅԱՅՏԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԴԻՄՍԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ
ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Ազգային վարչութեան անօրե-
թիւնը Ս. Երուսաղէմի խնդրոյն վրայ, անա-
նունի տարածակցութիւններ յարոց խեղ
մը բարեմիտ անձանց մէջ, որոնք կ'երեւի
թէ քանի մը խռովակցող և փառամոլ մար-
դոց ձեռքը մէկմէկ գործիք դառնալով
պատրաստ են ոչ միայն երկպառակութեան
և գայթակղութեան որոմներ ցանել Ազգին
մէջ, այլ և ազգային վարչութեան պատ-
ւոյն Սահմանադրութեան ոգուն, Սրբազան
Պատրիարքին արժութեան, Օսմանեան պե-
տութեան առ Ազգին շնորհած արտօնու-
թեանց և նոյն իսկ խղճմտանաց, բանու-
կասութեան և Աստուծոյ դէմ չարժեք-
ներ ընել:

Ահապաղ՝ են այս չարժեքները և
արժանի՝ ցաւակցութեան այն զլուխնե-
րը, որ Ազգին ճշմարիտ օգտին, յառաջա-
դիմութեան և բարօրութեան վրայ գաղա-
փար մալ չունենալով շատ անգամ անդի-
տաբար Ազգին դիմաւոր ի ճամբանց հետ
կը միանան, և անոր կործանման կաշխա-
տին . . . բարիք ընելու մտօք:

Որչափ որ Ազգին օգտին անկեղծ ուր-
տի ցանկացող ողջամիտ հասարակութիւնը
այն անհիմն տարածակցութեան ներքին
չարժեքները, այն գիտութիւն հանելու մը-
տօք եղած անտուգ և վատթար դրո-
թիւնները գրգռող կարող է հասկնալ, և
Ազգային վարչութեան արդար անօրե-
թեանց վրայ, ինչպէս առաջ նշեցին այս
պարագայի մէջ, իր փառաշուքիւնը դնել,
բայց որով անտեւ Ս. Երուսաղէմի խնդրոյն
վրայ շատ մը ստապալիր լուրեր կը պա-
տին Ազգին մէջ, որով կրնան բարեմիտ ան-
ձինք գայթակղել. Ազգային վարչութիւնը
պարտք կը համարի, ժամանակին մասը եւ
ճշգրիտ կերպով ընդհանուր Ազգին իր հա-
մարադրութիւնը տալէն յառաջ, հոս հա-
մարադրութեան բացատրելու ընդհանուր
կրօն Միաբանութեան վերաբերեալ բռնած
ընթացքը և ըրած որոշումները, ի միա-
մտութիւն սկիզբի Ազգայնոց:

Անցեալ փետրուարի 15-ին, Բնդհանուր
ժողովը Միաբանութեան համար յօդուած
և արդէն Արտաքին և Քաղաքական ժո-
ղովոյ կողմէն հաստատուած յատուկ կանո-
նադրութիւնը վաւերացնելէն ետեւ, Ազ-
գային վարչութեան յանձնեց անոր գոր-
ծադրութեան ամեն օրինաւոր միջոցները:

Ազգային վարչութիւնը, իբր ձեռնա-
նալ գործադիր իշխանութիւն, ժամ առաջ
պէտք եղած հրահանգները պատրաստելով
Մարտի 6-ին յիշեալ կանոնադրութեան հետ
Ս. Երուսաղէմի Արժանապատիւ Միաբանու-
թեան ուղղեց, յատկապէս ինչը ընելով որ կա-
նոնադրութեան տրամադրութեանց համա-
մատ Բնդհանուր ժողով կազմին, երեք վար-
դապետ գաղտնի քուէարկութեամբ Պատ-

Պատրիարքարան գալիս բողոքնե-
լուն ամենէն մեծը Պաղղոյն է՝ հա-
րիւրաւոր միաժամ և անդադէտ բեռնա-
կրկներէ ստորագրեալ: . . . Ինչ եօթն ան-
ձի գրով:

րարքոյն ընտրեն, և այս գործողութիւն-
ները մասնաւոր տեղեկագրով մեզ ծանու-
ցանէն:

Քաղաքական Միաբանութեան պատասխա-
նը առնուլ, տուած տեղեկագրին օրինաւոր-
ութիւնը, ընտրական գործողութեանց ճշգ-
րութիւնը քննել և ըստ նմին չարժիք Ազգա-
յին կեդրոնական վարչութեան իսկական
պաշտօնին և ձեռնհասութեան պատկանելով
երբ արժանապատիւ Միաբանութեան նախա-
կը հասաւ, Բնդհանուր ժողովը Ազգային եր-
կու ժողովները կիսով լուծելու և Երուսաղէմ
գործողութիւնները աւարտելէն ետեւ՝ այն
նամակին քննութիւնը նորոգելու կեդրոնա-
կան վարչութեան թողուց, որն որ յիշեալ
գործին կարեւորութեան համեմատ հաստա-
միտքը դրաւ իսկոյն այս մասին պէտք և
զայն անօրե-նութեան անոր հարգեալ ճա-
թեմը ընել և երեք ընտրելիք ըստ օրի-
նի ընտրութիւնին հաստատելէն ետեւ անմի-
ջապէս Բնդհանուր ժողով գումարելով ա-
նոր որոշման յանձնել:

Բայց գլխաւորաբար Ազգային վարչու-
թեան խառն ժողովները ի ցաւ արտի նկա-
տեցին որ բարեկրօն Միաբանութիւնը՝ կեդ-
րոնական Բնդհանուր ժողովոյ հաստատու-
թեան կիւղը կրող կանոնադրութեան ան-
համաձայն Բնդհանուր ժողով կազմին, ամե-
նայայտնի քուէարկութիւն ըրեր, և Ազ-
գային վարչութեան անոր հարգեալ ճե-
րահանգները անկարող եղեր է ընդունել:

Ազգային վարչութիւնը այս անհամա-
մաձայնութիւնները գիտելով և համոզուած
ըլլալով որ Ազգը Սահմանադրական կանո-
նաց կատարեալ գործողութիւնը իրմէ կը պա-
հանջէ, բնաւ չի վարանեցաւ ընելու այն
որոշումը՝ զոր ոչ միայն բարեկրօն Միաբա-
նութեան յատուկ կանոնադրութիւնը՝ այլ
և Ազգային Սահմանադրութիւնը և Կեդ-
րոնական Բնդհանուր ժողովը վստաքաւ կը
պահանջէին:

Ուստի Արտաքին և Քաղաքական խա-
ռն ժողովները Միաբանութեան բրած ընտ-
րական գործողութիւնները, որ յարմար
պարագային Բնդհանուր ժողովոյ ատեանին
քննութեան առջև կրնան դրուիլ, ապօրի-
նաւոր համարեցին, և վերստին ամենա-
պարզ և բացայայտ հրահանգներ պատրաս-
տելով հրաւիրել որոշեցին զբարեկրօն Միա-
բանութիւնը, որ օր առաջ օրինաւոր գաղտ-
նի քուէարկութեամբ ընտրական գործողու-
թիւնները ազատօրէն կատարեն, և Ս. Երու-
սաղէմի միաբաններէն ընտրելի երեք ար-
ժանաւոր վարդապետներ Մայրաքաղաք
ուղարկեն, մանրամասն տեղեկագրներով
նոյն գործողութիւնները մեզ հաղորդելով:

Բայց Ազգային վարչութիւնը տարակու-
սելով որ այս անգամ ևս Միաբանութիւն-
նը կանոնադրութեան համաձայն չի վար-
ւելով կրկին քննութեան, և Պատրիար-
քին ընտրութիւնը երկարելուն տեղի կուտայ,
որուն փութով կատարուելուն կը փախա-
լիքը, որոշեց Արտաքին ժողովին անգամ
Տէր Յօհաննէս շինքաբարեկրօնական խո-
հեմադարը և զիտալական քահանային իբր
լոյ հրաւիրակ բարեկրօն Միաբանութեան
խրկել, որպէս զի պէտք եղած ընտրական
գործողութեանց օրինաւոր կատարման օժան-
դակէ, և յետոյ Պատրիարքոյն և Եսկէ-
կապոցոյ վարդապետաց հետ ի Կ. Պոլիս
դառնայ:

Արդ Ազգային վարչութիւնը այս ան-
բնութիւնները ընելով բնաւ չէր կարող ե-
րեւակայել, որ Ազգին մէջ գտնուին այն-
պիսիներ՝ որ Սահմանադրական անօրե-
թիւն մը ապօրինաւոր, Տէր Յօհաննէս քա-
հանային իբր հրաւիրակ ի Կ. Պոլիս գալիս
կուրի, անպատեհ հայմաթիւն, և Ազգային
վարչութեան դէմ բողոք բերանան:

Ազգային վարչութիւնը միշտ պատրաստ
է իր համարը տալու Բնդհանուր ժողովոյն,
և վստահ է որ երբեք իր Պաշտօնական
ընթացքը պատասխանատուութեան տակ չի
կրնար ինչալ, որովհետեւ ամեն ջանք իրդ-
ձի մտօք ի գործ կը դնէ, թէ չպատասխա-
նայ Առաքելական ուղղափառ Ս. Եկեղեց-
ւոյ կանոնաց, թէ՛ Սահմանադրութեան և
թէ՛ Ս. Երուսաղէմայ յատուկ կանոնադրու-
թեան տրամադրութեանց համեմատ ազգո-
ղուտ անօրե-նութիւններ ընելու, և անոնց
անխելի գործադրութեան համար իր պար-
տականութիւնը կատարելու կաշխատի, ի
բարօրման սիրելի Ազգայնոց:

Կ. Պոլիս ի Պատրիարքարանի Հայոց
42 Մայիս 1861:

Եհաւանի Բնդհանուր Ժողովոյ 'Ռեանիս ազգային երեսփոխանաց և անդամակցաց զրկած շրջաբերական նամակին ալ պատճենը :

ԴԻՒՄՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ

Երեսփոխանաց խնդիրը դեռ կարգի դրուած չըլլալուն, ազգայնոցմէ ոմանք վարչութեան այս մասին բռնած ընթացքին գէտ կը բողոքեն Բնդհանուր Ժողովոյն :

Այս բողոքներուն առջեւ Բնդհանուր Ժողովոյ գլխաւոր պարտք համարեցաւ դործը տեղն 'ի տեղը քննել և ազգային և բնախոխանաց գիտցունել :

Երեսփոխանաց վանքին կանոնադիրը Բնդհանուր Ժողովն ընդունելէն ետքը՝ ֆաղաքական ժողովին յանձնեց անոր ամուլ-ճապէս գործադրութեանը հսկելու պաշտօնը : Այն ժամանակը ֆաղաքական ժողովը պատշաճ չէ դատած կանոնադիրն գործադրութեանը համար իր կողմանէ մէկը Երեսփոխանի զրկել, այլ միայն կանոնադիրը քանի մը համառօտ բաղադրութիւններով միաբանութեանը ղեկարգելու հրահանգներով անոր անմիջապէս գործադրութիւնը : Միաբանութիւնը՝ թէպէտ կանոնադիրն հիմնական մասերն ընդունելէ քանի մը դիտողութիւններ ընկելով, բայց իրեն գործողութեանը մէջ կանոնադիրն ամեն տրամադրութեանց չէ հետեւեր : Ըսել է որ կանոնադիրն նայելով իր գործողութիւնները ապօրինաւոր են եղեր, այն է նախ Պատրիարքոսներուն ցուցակը չինելու համար դադարեցրել քուէարկութեանը երեք անձինք ընտրելու տեղ և կանոնադիրն յայտնած կերպիւր միմեկը միաբան վարդապետներէ և սարկաւազներէ Բնդհանուր Ժողով կազմելով ասոնց քուէն առնուելու տեղ, վանքին մէջ դանդաղ բոլոր պարզապետներէ և սարկաւազներէ քուէարկութեան հաղորդակից եղած են : Երկրորդ՝ քուէարկութիւնը գաղտնի չէ եղած : Երրորդ՝ քուէարկութեանը երեք անձանց վրայ ըլլալու տեղ, մէկ անձի վրայ եղեր է : Այս պահանջներուն պատճառները քանի մըն են, որոնք հոս չենք փնտրել, բայց պինդ գլխաւորը միաբանութեան ընտրեցած չըլլալն է քուէարկութեան գործողութեանց, և այս մասին պէտք եղած հրահանգը ձեռքերին չըլլալն է : Կնչ և իցէ, այս թերութիւններով Պատրիարքոսներուն ցուցակը այս մասին պէտք եղած հրահանգը ձեռքերին չըլլալն է : Կնչ և իցէ, այս թերութիւններով Պատրիարքոսներուն ցուցակը չինելու և ստորագրեալ տեղեկագիրը կեդրոնական Բնդհանուր Ժողովին ներկայացնել, և կամ խնդիրը ինք չիլուծելով Բնդհանուր Ժողովին գլխաւոր պարտքը և կրօնական ժողովները խառն ժողով կազմելով առաջին կերպը որոշելն են, այն է քուէարկութիւնը չընդունել և Միաբանութեան կանոնադիրն համաձայնութիւն ուրիշ քուէարկութիւն մը ուղղել : Եւ որովհետեւ գրով տրուած բացատրութիւնները բաւական չեն եղեր այսպիսի գործողութեանց վրայ Միաբանութեան քաջ համոզութիւն առաւ, պատշաճ դատելն և կրօնական ժողովոյ անդամներն, գիտնական քահանայ մը Երեսփոխանի զրկել և այս մասին պէտք եղած հրահանգը անոր ձեռքը միտքաւորութեան հաղորդել :

Խառն ժողովին այս որոշումը լսուելով, ազգայնոցմէ ոմանք վախճել են որ միաբանութեան թշնամութիւն մը չըլլայ : Ուստի այս որոշումը գէտ կը բողոքեն, և իրենց գլխաւոր միտքածնէ՝ նախ Պատրիարքի ընտրութիւնը չուշտցնել, երկրորդ միաբանութեան վրայ ազգին ընդհանրութեանը ցուցուցած վստահութեանը գէտ գործ մը չընել :

Արդ, ըստ որում պատրիարքը միաբաններէն մէկը պիտի ըլլայ, ըստ որում այժմեան ընտրելիները վարդապետ են, ըստ որում պէտք է որ ասոնք եպիսկոպոս ձեռնադրուին, ըստ որում եպիսկոպոս ձեռնադրուելու համար պէտք է որ ընտրեալները կամ ընտրեալը Եւթմաճին երթայ, ըստ որում Ս. Գալուստի Աթոռին և Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին մէջ հնուց եղած յարաբերութիւնները Եւթմաճին երթալով, ըստ որում Ս. Գալուստի Աթոռը Երեսփոխանի ընտրութեանը մասնակից չըլլայ, կամ լաւ ևս ըսելով մայր Աթոռը Ս. Գալուստի Աթոռին գահակալը իրեն Պատրիարք չձեռնադրէ, խառն ժողովը որոշել է որ ընտրելիներուն երեքն ալ Եւթմաճին երթան նախ եպիսկոպոս ձեռնադրուելու և անկէ ետքը անոնց մէկը Ազգը Պատրիարք ընտրէ :

Ս. Գալուստի Աթոռին ընդ Մայր Աթոռն ունեցած յարաբերութիւնները՝ որ 'ի նախնեաց աւանդութիւններ են՝ ազատով և ուղղել կրօնական ժողովին և հետեւաբար Ազգին պարտականութիւնն ըլլալէն զատ՝ Երեսփոխանի մայր Միաբանութեան չափն է, և միանգամայն Սահմանադրութեան ալ մասը չափն է : Որովհետեւ Սահմանադրութեան գլխաւոր միտքածնէ՝ նախնի աւանդութեանց ապահովութիւնն է : Խառն ժողովին որոշումը համաձայն է այս տրամադրութեան և, հակառակ չէ Սահմանադրութեան ուրիշ մէկ տրամադրութեանը որ է վարդապետներէ Պատրիարք ընտրելու արտօնութիւնը, որովհետեւ այն որոշումը արդեւ չըլլար ընտրելաց ցուցակը վարդապետներէ կազմելու :

Այս կէտը հարկաւ գործը պիտի երկնցնէր՝ ինչ որ ալ ըլլար : Խառն ժողովը Պատրիարքի ընտրութիւնը աւելի չուշտցընելու համար, որոշել է որ ըստ կանոնաց նորէն քուէարկութիւն եղածին պէս՝ Միաբանութեան ցուցուցած երեք վարդապետներն անմիջապէս Եւթմաճին երթան եպիսկոպոս ձեռնադրուելու, և նոյն կէտին ալ Միաբանութեան տեղեկագիրը Բնդհանուր Ժողովին ներկայացուելով, ձեռնադրութեան լուրը և Պաշտօն եկեղեցի պէս Պատրիարքի ընտրութիւնը Բնդհանուր Ժողովոյ կողմէն մասնէ կատարուի : Արեւիկայ գործը աւելի ուշացնելու պատճառ չի կրնար ըլլալ : Վանքի, թէ և առջի ապօրինաւոր քուէարկութիւնը ընդունուէր ալ՝ Պատրիարքի ընտրութիւնը ընկելու համար դարձեալ ընտրելաց եպիսկոպոս ձեռնադրուելուն պիտի ըստաւորուէր : Ուստի թիշ ասորքութեամբ մի և նոյն ժամանակի կարօտ են երկու ընթացքն ալ : Ուրեմն կրնամք որ խառն ժողովին այս որոշումը գործին ուշանալու պատճառ չէ եղած :

Թէ որ երկրորդ կէտը քննենք որ է Ազգին կողմանէ Միաբանութեան ցուցուցած վստահութեանը գէտ գործ մը չընել, կը տեսնենք որ ըստ որում Միաբանութիւնը և վանքը Ազգին դուրս չեն, ըստ որում Տաճկաստանի մէջ բոլոր Ազգային գործոց անօրէնութիւնը և հսկողութիւնը կեդրոնական վարչութեան մը յանձնուած է, ըստ որում Երեսփոխանի մայր Միաբանութեանը ղեկարգութեանը հրահանգներն իրենց ղեկարգը ըլլալ, և երեւմտապէս վարչութիւնը միջախրաւորութիւն չի կողմանէ մէկը Երեսփոխանի ղեկարգը ըլլալ : Այս իրաւունքը չունի ըսելը Միաբանութեան կողմէն ապօրինաւորութիւնն է, Ազգին կողմէն ալ իրաւունքը ոտը տակ չունի : Այս իրաւունքը չունի ըսելը Միաբանութեան կողմէն ապօրինաւորութիւնն է, Ազգին կողմէն ալ իրաւունքը ոտը տակ չունի : Իրաւունքը չի ճանչնալ ըսել է : Թէ որ ազգային վարչութիւնը բացարձակ այս իրաւունքը ունի նէ, այս իրաւունքը նախ Բնդհանուր Ժողովը 'ի գործ կը դնէ, և հետեւաբար՝ ըստ որում կրօնական և ֆաղաքական ժողովներն Բնդհանուր Ժողովին երեսփոխանութիւնն են, ասոնք ալ կրնան 'ի գործ դնել՝ պատասխանատու ըլլալով Բնդհանուր Ժողովին : Ասոր համար կը մտադրուի որ ասոնք իրաւունք չունենան իրաւունքներն իրենց ղեկարգը ըլլալով : Բնդհանուր Ժողովին կողմէն ինչ ղեկարգը և ինչ պաշտօնով քահանայ մը ղրկուելու : Ասոր համար 'Դիւանը չիւնքեալուցնալու հետք Յոսիանէս քահանային տրուած հրահանգները քննելով՝ բան մը չիտեսնուի որ Ազգին առ Միաբանութիւնը ցուցուցած վստահութեանը գէտ ըլլայ թէ՛ ուղղակի թէ՛ անուղղակի : Եւ 'ի հարկէ գործն ալ ժամանակին իր արդեւաբանութիւնը ցուցուցած վստահութեանը գէտ ըլլայ թէ՛ ուղղակի թէ՛ անուղղակի : Եւ 'ի հարկէ գործն ալ ժամանակին իր արդեւաբանութիւնը ցուցուցած վստահութեանը գէտ ըլլայ թէ՛ ուղղակի թէ՛ անուղղակի : Եւ 'ի հարկէ գործն ալ ժամանակին իր արդեւաբանութիւնը ցուցուցած վստահութեանը գէտ ըլլայ թէ՛ ուղղակի թէ՛ անուղղակի :

Այս դիտողութիւններուն առջեւ, Բնդհանուր Ժողովոյ գլխաւոր որ ըստ Սահմանադրութեան ասանկ պարագայներու մէջ իրաւունք ունի ընդհանուր Ժողով հրահանգելու, պատշաճ չի տեսնել հիմա ընդհանուր Ժողովը անդամներն 'ի ժողով կողմէն : Բայց իր դիտողութիւնները անոնց հաղորդելով իր ցաւը կը յայտնէ Ազգին մէջ երեւան ելած այս տարաձայնութեանց վրայ : Թէ որ ասոր պատճառը՝ միայն հասարակութեան վերադարձնելու չըլլալն է, որովհետեւ չըլլալն է որ մեծարգոյ երեսփոխանը իրենց ընտրողներուն իմացընեն այս բոլոր պարագայները, որոնք իր գործը հասկցուելով սիրտնին հանգարտի և ծուռ սրտով իրօքներու ականջ չկախեն : Գրեւոր կամ հրատարակուած բողոքներուն մէջ՝ վանքը և Միաբանութիւնը վստահի մէջ կը եսեն ըստ որում Բնդհանուր Ժողովոյ գլխաւոր անանկ վստահ մը բնաւ չտեսնել : Քաղաքական ժողովը որոշումներն ասանց մեծապէս մասնէ ներկայութեան եղած են կըսուի : Գրեւոր յիշեալ ժողովին անոնադրութիւնները ընկելու և տեսաւոր միջոցով մեծապէս մասնէ գտնուելի : ասանկ ալ ուրիշ պարագայները, Գրեւոր կը կարծէ որ այս տեղեկութիւնները կը բաւական չընեն մեծապէս մասնէ գտնուելի : Եւ մասն անոնք որ չեն ուղղել հանգաբախ : Ուրեմն իրաւունքը կրնանանք անաւանդելու ըսելու : Եւ աս ալ գիտնամք է : Բայց այն ժամանակը ընդհանուր Ժողովին պարտականութիւն կը մնայ յանձնաժողով մը մէջ մը ձեռքը ասոնց վրայ քննութիւն մը ընել՝ գիտնալու համար թէ ինչ աղբիւրներէ ծագած են այս տարաձայնութիւնները և ինչ դիտողութեանց կը ծագային :

Ասանկ քննութեան մը գլխաւոր չուղեր ձեռնամուխ ըլլալ, որովհետեւ ասիկայ ծանր պատճառ մըն է ծանր պատասխանատուութեամբ : Գրեւոր կ'ըսուի որ կամ այս տարաձայնութիւնները լուսն, և ան ժամանակը հարկ չմնար քննութեան, կամ ինչ պէտք որ կը լուսնի սպառնալիք, այս տարաձայնութիւնները հոս կամ ուրիշ տեղ զգալի հետեւանք մը ունենան, ան ասանք Գրեւորն և բոլոր ազգային երեսփոխանաց վրայ անհրաժեշտ պարտք կ'իյնայ անմիջապէս մէկտեղել, վերը ըսուած յանձնաժողովը կազմել և պէտք եղածը փնտրել :

Գրեւոր՝ ասանկ պարագայ մը երեւան ելածին պէս՝ Բնդհանուր Ժողովը անդամներուն իմաց տալով ընդհանուր Ժողով հրահանգելու կը պարտաւորի :

Ընդունեցէք մեր անկեղծ յարգանաց հաւատքով :

Բնդհանուր Ժողով

Առնանապետ
Գ. Աւետիս
Սեւեհ

Կ. Պոլիս 16 Մարտ 1861

Սիւնէ դրուած նամակ մը կը ծնուցանէ թէ յառաջիկայ յունիս 11ին՝ Հոգեպատեան կիրակի օրը Արեւիկայ Սրբազան Կաթողիկոսը Մեռն պիտի օրհնէ :

— Մայրաքաղաքիս Քուսիէ տ'Օռիւն լաղըրին մէջ հետեւեալ կը կարգանք :
« Հոռոմեան հայերը չեն ուզեր ես մնալ իրենց լուսաւորչական հայրենակիցներէն : Հառաջադիմութեան գաղափարները կը տարածին իրենց մէջ, և կաշխատին հաստատուելու կանոնադրութեանը մը սալ իրենց հասարակութեանը :

« 1849ին ժողով մը հաստատեցին 12 անդամէ բաղկացեալ, զորոնք ազգը կրնար ինքն իրենց ընտրութեան իրաւունքը կանոնաւորող օրէնք մը չունենին : Ազգին մէկ քանի երեւելիները՝ իրենց ազգեցուցութիւնը գործածելով՝ և երբեմն ալ չաւառաւոր գործածելով՝ զրկեցին ասին ուղղահայեցիկ կրօնական օրէնք մը հաստատելու :

« Յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ Եւրոպայի օրէնքներուն հետեւողութեամբ ընտրական օրէնք մը չենց, որ ընտրութեանց տեսակով :

« Այս օրէնքին համեմատ, այսուհետեւ հոռոմեան հայ հասարակութիւնը 100 անդամներէ բաղկացեալ երեսփոխանութեան ժողով մը պիտի ունենայ : Ընտրութիւնները մօտ օրերս պիտի կատարուին : Արդէն հրահանգուած տոմարները կը պատրաստուին ընտրողաց համար :

« Փախաբեկ է որ աղկին գործերը իրենց հաճոյքը համեմատ անօրինաւոր սովորեալ անձինք՝ այս անգամ ալ իրենց ազգեցուցութիւնը չարաչար չգործածեն և ընտրութիւնները չխանգարեն : »

— Ենցեալ շաբթու Պէրուլիէն եկող Ալեքսանդր Պահրի շոգենուր 50 բան տարկեալ բերաւ, որոց ոմանք Եւրոպայի տանի վերջին անցքերուն մէջ յանցաւոր գտնուած են, մնացածն ալ զանազան աղբիւրներէ անգործ և սոսափ մարդիկ են, զորոնք Ա. սեմ. Գլուստի վաշտն Պէրուլիէն հետեւեցնել արժան դատելի է :

— Պէրուլիէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ս. Գլուստի արեւմտեան զուգեանց սկզբնապատճառ և առաջնորդ եղող Մէլիտ պէյ Շուսիյաթ՝ որ Պէրուլի մէջ բնակարկեալ էր՝ թղթաւոր հիւանդանարով մեռեր է :

— Դամասկոսէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ս. Գլուստի փաշան վերջին անգամ հոն երթալու հինգ հարիւր տակն տուն շինել տալ սկսել է քրիստոնէից համար : Եւրոպայի Պէրուլի փախչող քրիստոնէից շատերը Դամասկոս դառնալ սկսել են :

Եւս շինութիւններուն համար՝ Եւրոպայի վանութիւնը Դամասկոսի բնակաց վրայ 90 հազար քակ տուրը դրեր է որ անպատճառ պիտի հատուցանեն :

— Մայրաքաղաքիս Դուռնալ լաղըրին տուտ կը հանէ Սայրայի մէջ Պալլաւիս առաջին օրը Թիւրանօթ արձակուած ժամանակը պատահած ցաւալի դէպքին դիտմամբ եղած ըլլալը որ Եւթմաճի Տէրօլտ լաղըրին հրատարակած էր :

— Ենցեալ երեքշաբթի իրիկուն Օտուն դարուի փողոցին մէջ արար մը և ջրհանակիր մը կուր ընելով, արար դանակի հարուած մը տուաւ : Ջրհանակիրին սրտին և զանիկա դետինը տարածեց :

— Մայրաքաղաքիս յունաց Ալեքանթի լաղըրը Դենիլի յունաց Դուռնալէն հիւրանար մէջ կատարուած մեծ գողութիւն մը կը պատմէ հետեւեալ պարագաներով :

Քանի մը տարիէ 'ի վեր յիշեալ հիւ-

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ